

Handläggare
Marie Haesert
Telefon: 08-508 25 086

Till
Socialnämnden
2019-02-19

Yttrande över revisionsrapport ”Hedersrelaterat våld och förtryck” nr 9/2018

Förvaltningens förslag till beslut

Socialnämnden godkänner yttrande över rubricerad revisionsrapport.

Lena Lundström Stoltz
förvaltningschef

Veronica Wolgast
avdelningschef

Sammanfattning

Kommunfullmäktige godkände i januari 2017 Stockholms stads program mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck 2017-2020. Förutom att ge stöd och skydd till våldsutsatta har programmet ett tydligt kunskapsfokus.

Revisionskontoret har genomfört en granskning med syfte att bedöma om staden säkerställer att hedersrelaterat våld och förtryck upptäcks samt att utsatta får stöd och insatser. Den sammantagna bedömningen är att staden behöver stärka sitt arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck för att säkerställa att utsatta upptäcks samt får stöd och insatser. Utifrån granskningen lämnas ett antal rekommendationer till berörda nämnder.

Socialförvaltningen föreslår att nämnden godkänner yttrandet över revisionsrapporten.

Bakgrund

Kommunfullmäktige antog i början av 2017 ett program mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck. Programmet, som gäller perioden 2017-2020, anger att stadens verksamheter ska arbeta förebyggande och upptäckande mot förekomsten av våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck, ge stöd och hjälp åt utsatta samt insatser till våldsutövare för beteendeförändring. Programmet har ett tydligt kunskapsfokus.

Fullmäktige har i budget och genom stadens program uttryckt att kompetensutveckling är en viktig del i arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck.

Den kommunala revisionen är fullmäktiges kontrollinstrument för att granska den verksamhet som bedrivits i nämnder och bolag. Stadsrevisionen i Stockholm stad granskar nämnders och styrelsers ansvarstagande för att genomföra verksamheten enligt fullmäktiges uppdrag.

Rubricerad granskning har haft som syfte att bedöma om staden säkerställer att hedersrelaterat våld och förtryck upptäcks samt att utsatta får stöd och insatser. Granskningen har omfattat kommunstyrelsen, socialnämnden, utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna Rinkeby-Kista och Skarpnäck. En avgränsning har gjorts till arbetet inom förskola, grundskola och socialtjänstens barn- och ungdomshandläggning.

Granskningen har genomförts av Erik Lindgren och Åsa Sandgren på revisionskontoret.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för stadsövergripande sociala frågor. Förvaltningsgruppen har behandlat ärendet den 13 februari 2019. Funktionshinderrådet har haft möjlighet att behandla ärendet den 14 februari 2019.

Ärendet

Upplägg

Granskningen består av två delar.

Den första delen är intervjuer med professionella inom förskola och skola samt inom individ- och familjeomsorgen (barn och ungdom) men även med berörda funktioner på stadsledningskontoret, utbildningsförvaltningen centralt och socialförvaltningen.

Förutom intervjuer har rutiner kopplade till arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck granskats.

Den andra delen består av en enkät som har skickats ut till personal inom förskola och skola årskurs 7 till 9. Enkätens fokus var om de svarande bedömer att de har tillräcklig kunskap för att fånga upp signaler på våldsutsatthet samt om de känner till hur de ska agera om de misstänker att ett barn eller en elev är utsatt.

Granskningen besvaras med ett antal revisionsfrågor. Följande har riktats mot socialnämnden, utbildningsnämnden och granskade stadsdelsnämnder:

- Har kompetenshöjande insatser planerats eller genomförts avseende hedersrelaterat våld och förtryck?

Följande revisionsfrågor har riktats mot utbildningsnämnden och granskade stadsdelsnämnder:

- Finns etablerade rutiner och arbetssätt för att upptäcka hedersrelaterat våld och förtryck?
- Finns etablerade rutiner och arbetssätt för att ge utsatta stöd och insatser?

Följande revisionsfrågor har riktats mot kommunstyrelsen och samtliga granskade nämnder:

- Finns fungerande former för samverkan inom staden avseende arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck?
- Sker uppföljning och utvärdering av arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck?

Resultat

Nedan redovisas resultat från granskningen.

Utbildningsnämnden och socialnämnden har anordnat, och planerar att anordna, utbildningsinsatser rörande hedersrelaterat våld och förtryck. Exempel på föreläsning är en halvdagskonferens avseende hedersförtryck tillsammans med Origo – Resurscentrum mot hedersrelaterat förtryck och våld.

De två skolorna som granskats har inte genomfört eller planerat för kompetenshöjande insatser.

Stadsdelsnämnderna har genomfört kompetenshöjande insatser inom socialtjänsten avseende hedersrelaterat våld och förtryck. Inom förskoleverksamheterna har kompetenshöjande insatser inte genomförts eller planerats.

Nämnderna har rutiner och arbetssätt för att upptäcka barn som far eller riskerar att fara illa samt för att ge stöd och insatser. De granskade stadsdelsnämnderna har dock inte gjort en analys av om socialtjänstens utbud av insatser och andra sociala tjänster svarar upp mot målgruppens behov.

Vidare framkom att antalet orosanmälningar till socialtjänsten, som grundat sig i misstanken att barnet lever i en hederskontext uppges

vara lågt. Främsta orsaken uppges vara en oro för att föräldrar tar barnet från förskolan om en anmälan upprättas.

Ingen av de granskade förskoleverksamheterna eller skolorna har genomfört särskilda aktiviteter för att implementera stadens program. Generellt var det en låg kännedomen om programmet.

Nämnderna saknar i stor utsträckning policydokument som, i enlighet med stadens program mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck 2017-2020, beskriver hur arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck ska bedrivas.

Vidare visar granskningen att det saknas en plan för hur flertalet av delmålen ska följas upp men även uppföljning av programmet i sin helhet.

Rekommendationer

Den sammantagna bedömningen är att staden behöver stärka sitt arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck för att säkerställa att utsatta upptäcks samt får det stöd och insatser de är i behov av. Utifrån granskningen lämnas ett antal rekommendationer:

Kommunstyrelsen:

- Styrelsen bör klargöra på vilket sätt uppföljning ska ske av stadens program mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck, både vad gäller dess delmål och programmet i sin helhet.
- Styrelsen bör tydliggöra definitionen av kommunfullmäktiges indikator ”Andel medarbetare som gått utbildning kring att upptäcka barn som upplever våld i nära relation samt hedersrelaterat våld, konsekvenser av det och hur man kan prata om detta”.

Utbildningsnämnden:

- Nämnden bör ange på vilket sätt arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck ska bedrivas på stadens grundskolor.
- Nämnden bör följa upp att stadens grundskolor genomför kompetenshöjande insatser utifrån stadens program mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck.

Rinkeby-Kista och Skarpnäcks stadsdelsnämnd:

- Nämnderna bör ange på vilket sätt arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck ska bedrivas i sina verksamheter.

- Nämnderna bör säkerställa att kompetenshöjande insatser avseende hedersrelaterat våld och förtryck genomförs för personal inom förskoleverksamheten.
- Nämnderna bör göra en analys av om socialtjänstens utbud av insatser som erbjuds barn och unga som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck svarar upp mot målgruppens behov.

Jämställdhetsanalys

Granskningen har avgränsats till pojkar och flickor som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck men ingen könsuppdelad statistik presenteras i rapporten.

Från en statlig utredning uppskattas att omkring 10 procent av ungdomarna i högstadieåldrar och upp till 25 år – omkring 100 000 personer – är utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck i Sverige. Det är framförallt flickor och unga kvinnor som utsätts men det är viktigt att uppmärksamma att också pojkar och unga män drabbas vilket bör framgå i de kompetenshöjande utbildningssatsningar som staden genomför.

I stadens budget för 2019 är det angivet att socialnämnden ska höja kunskapen om våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck inom stadens verksamheter.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen ser positivt på revisionskontorets granskning och de rekommendationer som lämnas.

Förvaltningen vill särskilt lyfta vikten av att kommunstyrelsen klargör på vilket sätt uppföljning av ovanstående program ska ske.

Förvaltningen vill även lyfta fram rekommendationen avseende kompetenshöjande arbete då många av de svarande inom förskola och skola uppger att de har liten kunskap om tecken och signaler. I staden pågår sedan början av 2018 ett kompetenshöjande arbete med föreläsningar och utbildningar inom hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i nära relationer. Det är av stor vikt att berörda nämnder känner till det som erbjuds stadens medarbetare i form av kompetenshöjande insatser. Under 2018 anordnade socialförvaltningen föreläsningar om hedersrelaterat våld och förtryck tillsammans med bland annat Origo.

Trots att det finns rutiner och arbetssätt för att se barn som far illa eller riskerar att fara illa, framkommer det i granskningen att det är

ett lågt antal orosanmälningar till socialtjänsten vid misstanke om barn som lever i en hederskontext. Förutom ökade kunskaper inom området, för att se barn som far illa, anser förvaltningen att samverkan mellan förskola, skola och socialtjänst bör fortsätta stärkas och utvecklas för att nå berörda målgrupper.

Förvaltningen välkomnar rekommendationen att analysera om socialtjänstens utbud av insatser och andra sociala tjänster som erbjuds barn och unga som utsätts för hedersrelaterat våld eller förtryck svarar upp mot målgruppens behov. I stadens budget för 2019 står också angivet att socialnämnden tillsammans med stadsdelsnämnderna ska utveckla sociala stödinsatser för att långsiktigt stärka personer som har blivit utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck, gärna i samarbete med civilsamhället

Förvaltningen föreslår att socialnämnden godkänner yttrandet över revisionsrapporten ”Hedersrelaterat våld och förtryck” nr 9/2018.

Bilaga

1. projektrapport-2018-nr-9-hedersrelaterat-våld-och-förtryck
2. Sammanfattning-2018-nr-9-hedersrelaterat-våld-och-förtryck